

France Levstik

Ob stoletnici rojstva velikega pisatelja

V velikolaški okolici, kjer sta rojena tudi Primož Trubar in Josip Stritar, leže spodnje Retje, kjer je bil rojen France Levstik, čigar stoletnico rojstva praznujemo prav v teh dneh.

Franca Levstik se je rodil 28. septembra 1831. Njegovi družini so dejali po domače pri Jožkovih. Tri leta je hodil v šolo v Velikih Laščah, nato pa na normalko in gimnazijo v Ljubljani. Najbolj so ga veselili jeziki. Vedite, otroci, da gimnazije takrat niso bile slovenske kakor danes, ampak, da se je ves pouk vršil v nemščini. Prav takrat, ko je bil Levstik gimnazijec, so pričeli poučevati slovenščino po dve uri na teden, in kmalu je zaslovel Levstik kot najboljši učenec razreda v tem predmetu. Že na gimnaziji je pričel pesniti. Ko je bil četrtošolec, je bila v Sloveniji natisnjena njegova prva pesem: »Zelje«. Tej pesmi je sledilo mnogo drugih. Neprenehoma jih je predelaval, pilil in prepisaval iz zvezka v zvezek. Dasi je bil že zgo-

daj samosvoj, sta mu bila najvišji zgled Vodnik in Prešeren. V peti šoli je prirejal in uprizarjal tudi dramatične pri-zore.

Preglavice mu je delala v višji gimnaziji le matematika. Ker je hotel biti vsekakor pri maturi odličnjak in je pred zrelostnim izpitom obolel na očeli, se ni prijavil k maturi, ker se je bal, da mu bosta matematika in bolezen skvarili odliko. Tako je zamudil maturo za vedno.

Po dovršeni gimnaziji je bil nekaj časa v Ljubljani domač učitelj, nato pa je vstopil v bogoslovje v češko mesto Olomuc. A že prihodnje leto je zapustil Olomuc in odpotoval na Dunaj, kjer je poslušal Miklošičeva predavanja, obenem pa se je vpisal na tehniko, ki jo je nameraval študirati. Preživljati se je moral s honorarji, ki jih je prejemal za svoje pisateljevanje. A kmalu je moral zapustiti Dunaj zaradi pomanjkanja gnotnih sredstev, napolil se je peš proti domu. Na Turnu pri Sv. Križu je dobil službo domačega učitelja pri grofu Pacetu. Skoro tri leta je vzgajal njegovo deco; nato pa je živel tudi kot domač učitelj pri pesniku Vilharju na Kal-

Levstikova rojstna hiša

cu pri Senožčah. A 1861 se je preselil v Trst, kjer je bil tajnik tržaške »Narodne Čitalnice«. V tem času se je pričel zanimati zlasti za jezikoslovje.

Leto dni pozneje se je vrnil v Ljubljano; bil je urednik Vilharjevega pol-

tednika »Napreja«, nato tajnik »Slovenske Matice« in končno urednik slovensko-nemškega Wolfovega slovarja. 1870 pa je odpotoval spet na Dunaj, da bi pomagal prijatelju Stritarju pri urejevanju »Zvona«.

Toda po dveh letih so poklicali Levstika nazaj v Ljubljano za skriptorja na licejski knjižnici. Odslej se je ves posvetil delu v knjižnici, jezikoslovju in slovstvenemu delu. Skoro vse pesmi, ki jih je spesnil v tem času, so bili namenjene deci.

Leta 1885 je živčno hudo obolel in po dveh letih trpljenja, leta 1887 je zatisnil oči za vedno. Pokopan je v Ljubljani, pri Sv. Krištofu, v grobnici »Pisateljskega društva«.

Mnogo je pretrpel Levstik v svojem življenju: bado in pomanjkanje, razočaranje in preganjanje. Vendar nam je zapustil v svojem pisateljskem delu neizčrpen zaklad. Ustvaril nam je slovensko pripovedno prozo, s tem da je zajemal iz ljudstva in iz njegove govornice, čistil in preoblikoval je naš jezik, bil je učitelj in vodnik mlademu pisateljskemu rodu.

Levstik je bil tudi eden prvih naših pesnikov, ki je znal prav po otroško pokramljati z deco. Po vsem trpljenju in razočaranju, v letih, ko je bil najbolj zagrenjen, se je obrnil do dece in ji govoril, čustvoval z njo in ji zapel svoje »Otroške igre v pesemcah«: kramljal je z Najdihojco, pozabil na prestano gorje, ki ga v priči velikih ni mogel pozabiti, in se je našmejal in pošaljil z mladino v »Vrtcu«.

Naj bo kdo še taka »mila Jera«, ali ga ne spravi v smeh ona o »Kolini«?

Mi smo davi muho klali
in koline vam poslali,
z mesom tudi klobasic:
Nekaj lepih krvavic,
tri mesene,
tri prtene.
Vina v reki si kupite,
ž njim kolino poplaknite!

In, ali ne bo dete zaspalo s smehljajem na ustnah in se smejalo v sanjah vso noč, če zaspí ob Levstikovi uspa-vanki:

Ležaj, ninaj, tut ujnáč!
Naše dete nima hlač.
Jedne ima, pa jelove;
tudi te niso njegove:
včera j hje sraka dala,
danes jih pa vrana vkrala.
Tut ujnáč!

Njegove otroške pesmi niso danes nič malo zastarele in njegov Najdihojca

je predhodnik Župančičevega Cicibana.

A daci je povedal Levstik tudi mnogo basni, pravljic, povesti in zgodovinskih črtic. Naj tu omenim le njegovega »Martina Krpana«. Kdo ga ne pozna?

Danes se na tem mestu spominjamo pred vsem Levstika — mladinskega pisatelja in pesnika. Ob stoletnici njegovega rojstva se ga spominjamo s hvaležnostjo v srcu, za vse njegove pesmice, ki jih uživamo znova in znova, z roda v rod!

P—a.

France Levstik:

Ribničan in Gorenjec

Oral je Gorenjec pri nekakem mostu, a Ribničan je po cesti šel z vozom samih loncev. Kadar Ribničan blizu pride, tedaj Gorenjec jame vikati: »Od sebe, plavec! Tudi ti imaš pamet, a Ribničan je nima.«

V tem Ribničan stopi na most in požene konje preko mosta, a sam začne klicati na pomaganje: »Jojmeni, do Boga in bože matere! Kaj hočem zdaj?«

A Gorenjec, kadar to čuje, mahoma ustavi vole ter steče k njemu: »Kaj ti je Ribničan? Preteto ne bodi?«

»Jojmeni, odšel je voz, a jaz sem ostal takraj vode!«

»Pojdi, prikada, tudi ti za konji!«

»Ne smem, gospodar, za živo glavo ne!

»Pojdi, neumen ne bodi! Zakaj ne smeš preiti mosta, koder hodi svet in živina?«

Ribničan noče nikakor, nego vedno kriči in toži.

Tedaj mu reče Gorenjec: »Kaj mi daš, da te prenesem jaz na hrbtu?«

»A kaj bi rad, gospodar?«

»Daj mi deset grošev.«

»Bog daj srečo!«

Uprti Gorenjec Ribničana ter prenese preko mosta; a ko ga spusti na drugi strani, se jame Ribničan po vsem telesu tipati: »Nemam, irhovec, niti krajcarja, Bog ti pomagaj, da ne!«

A Gorenjec: »Kako nemaš, pasja dlaka! Zakaj lažeš? Pojdi spet na hrbet!«

Ribničan zopet zaježdi Gorenjca, ki ga še enkrat prenese preko mosta nazaj in ga zopet vrže na zemljo, odkoder ga je bil pobral: »Pogini tu, kadar nemaš, da bi plačal!« in odide k svojemu plugu ter začne orat.

A Ribničan steče preko mosta in zavpije: »Gorenjec, primojduševce! Ali vidiš, kako ima tudi tvoj plavec pamet, a Ribničan je nima; zato te je dvakrat po mostu prejezdil!«

Pesnice Frana Levstika

Božič odgovarja Najdihojci

Najdihojca, listek tvoj
sam priletel v dvor je moj!
Črke niso prelepe,
krivousto se drže;
stežka sem iz njih razbral
kakšen dar bi tebi dal.
V roki imam zdaj pero,
odgovarjam z njim tako:
Kaj se nisi bolj učil?
Vsega z vrhom bi dobil:
Konja z meda, nožek zlat,
krivo sabljo, pečen grad.
Ker premalo si mi znal,
zatorej sem ti poslal
pisan ništrec, ki je tak,
da ga nima zlepa vsak:
v sredi votel se mi zdi,
in ob kraju ga nič ni.
Bodi priden, uči se,
po pečeh ne smuči se,
da ti kaj za pirhe dam,
ki jih dvesto voz imam,
dvesto voz in petdeset,
kadar uzem pride spet,
svetli uzem, velik dan,
ki praznuješ ga kristjan.

Opomba: ūzem = velika noč.

Cvilimož

Cvilimožek,
debeli možek,
ima hlače,
dopetače,
a trebušček ves napet,
da ne more z njim na led.
Če za trebuh kdo ga stiska,
glasno cvili, tenko piska,
skozi usta, skozi nos,
zgoraj v suknji, zdolaj bos.
Še bi škornje rad imel,
da na noge bi jih del,
ako bi mu trebuh dal,
pripogniti se do tal.

Dete jezdi na koleni

Skoka, skoka konjič
na polenci,
na kolenci
dete naše daleč jezdi
pod nebesa k svetli zvezdi.
Zvezde božje se igrajo,
in igraje lesketajo;
a pred njimi je danica,
kolovodna prehodnica;
druge naglo vse za njo
sukajo se in teko.
Mesec kisló se drži

ter zabuhel govori:
Bolno glavo imam,
ves obvezan kimam;
kdo po nebu ropota,
da zaspati mi ne da?

Črno kravo, molzo našo

Črno kravo, molzo našo,
Gregor žene v log na pašo,
star pastir in pogonjič,
ne boji se volka nič;
leskovačo je prijel
Čadi zvonec sam pripel.
Zvonec poje prelepo,
Gregor gluh je na uho,
Gregor gluh je na obe,
kar najbolje sam on ve:
kravico za rep drži,
da je kam ne izgubi.
Pride krava do brvice,
do brvice do vodice,
napoji se ter napase,
tamkaj mlada trava rase.
Pasi, pasi, kravica!
Kjer je mehka travica;
mleka dosti nam podeli;
dve čebriči,
dve kebliči,
drobno kašo z njim zabeli!
Mlečna kaša, mati naša
in otročja sladka paša!

Kadar otrok lovi luno in zvezde

Moj glavaček,
kopitlaček
gleda v nebo, dlan izteza,
pod oblake s prstom seza,
s prstom seza in se smeje,
luno vidi, zvezde šteje.
Lepo zvezdo rad potipal,
v lice rad bi luno ščipal.
Skrrije luna tolsto lice,
tolsto lice za meglice;
skoči zvezda na noge,
a po nogah na stezel!
Brca dete se za njo,
roko nese pred sebo:
teče zvezda in beži,
teče dete in lovi.
Tam je bela rimska cesta,
zlata kola, zlata pesta,
a konjiči
srebrniči,
in vozniki
medeniki —
Zvezda se je utrnila,
pot k zemljici obrnila;
kadar je na zemljo pala,
po stezlici koracala,

dete naglo je pred njo,
da nastavi jej nogo.
Zvezda bela se spotakne,
dete naglo dlan primakne,
zgrabi, prime jo za lase,
in potegne zvezdo nase.
Dete nima še žepov,
nese v koši jo domov,
dene v hiši na polico,
na polico, na deščico,
da k večerji zvezda sveti
sredi zime in poleti.

Pedenj-človek in laket-brada

Pedenj-človek, laket-brada
izkusila bi se rada,
kdo močnejši je v rokah,
kdo trdnejši je v nogah.
Sprimeta se pretesno,
gledata se pregrdo.
Človek brado skube, vije,
razkodrana milo vpije,
cvili, joka, malo živa,
v kot pobegne in počiva.
Kadar tamkaj se oddahne,
na človeka zopet mahne,
in pred njim se razkorači,
v usta njemu sebe tlači,
v oči zbada prekošata,
v nos ga dreza vsa kosmata:
zamaši mu hrkalo,
oslepi mu zrkalo;
izpodnese mu nožico,
položi ga na zemljico,
potlej skoči, smuk, na peč,
kamor hođi mačka leč;
gospodarja se boji,
ki za mizo trdno spi.

Otrok sedi očetu na kolenu

(Kraška narodna)

- >Oček, dajte meni konček!<
Kaj bi hotel končku?
>Vrečico bi šival.<
Kaj bi hotel vrečici?
>Jabolka bi bral.<
Kaj bi hotel jabolčkom?
>Kukcu bi jih dal.<
Kaj bi hotel kukcu?
>Salce bi mu vzel.<
Kaj bi hotel salcu?
>Vozek bi namazal.<
Kaj bi hotel vozku?
>Kamenj'ce bi vozil.<
Kaj bi hotel kamenj'cu?
>Cerkvico bi zidal.<
Kaj bi hotel cerkvici?
>V cerkvico bi hodil,
v cerkvici bi molil.<

Opomba: kukec = prašiček.

Prijateljstvo med šolarji

>Mama, Vrhovčev Pepin je tako ta-
kooo prikupen dečko!<

Vsak dan je prišel Gabrunov Stan-
ko s to novico domov. Ze vse šolsko
leto je bil Vrhovčev Pepin »takooo pri-
kupen dečko«. Prav za prav je trajalo
to prijateljstvo za I. razred gimnazije
že precej dolgo. Nihče ni znal tako ime-
nitno pripovedovati indijanskih pove-
sti kakor Vrhovec. Stanko ga je imel

rad in občudoval ga je, ker je bil tako
velik, močan in rdečeličen. Ugajalo mu
je tudi, da je Pepin lahko pojedel v
desetih minutah šest žemelj. Stanku se
ni videlo nič posebnega, da je dajal
svoje naloge Pepinu na razpolago, da
jih je med odmorom prepisoval in da
mu je ob vsaki priliki šepetal, kadar je
bil Vrhovec klican pred desko. Kako
se je to prijateljstvo razbilo, vam ho-
čem zdaj povedati.

Odmor je minil in profesor za »mate-
matiko je stopil v razred. Pisal se je
Mahnič, a ker je bil zelo velik, ga je
ves razred imenoval »hmeljski drog«. Hmeljski drog je zahteval, naj polože
dečki zvezke z domačimi nalogami na
klop.

>Kje je tvoj zvezek?<

Kadar se je »hmeljski drog« jezil, je
bilo slišati kakor grmenje.

>O, moj Bog!< je mislil Stanko in
v zadregi menal po klopi sem ter tja.
V odmoru je bil posodil svoj zvezek
Vrhovčevemu Pepinu, da bi ta lahko,
kakor vsak dan, prepisal nalogo. »Ko
boš gotov, mi daj zvezek pod klop!<
tako je bil naročil Vrhovcu potem pa
je šel na hodnik in se tam igral z dru-
gimi dečki. Stanko je premetaval svoje
knjige. Iskal zdaj tu, zdaj tam, a zvez-
ka ni bilo nikjer.

Ves je zardel in se v zadregi ozrl na
Vrhovca, ki je sedel nekaj klopi za
njim.

>Kje je tvoj zvezek?<

Grmenje »hmeljskega droga« je pri-
hajalo bliže in bliže. Stanko je vstal
in se previdno še enkrat ozrl po Vrhov-

cu, ki mu je neprestano dajal divja znamenja, naj za božjo voljo molči in naj ga ne izda, ker bi profesor sicer vedel, da ni sam napravil naloge. Stanko ni vedel, kaj naj stori. Vrhovec mu je grozeče zažugal in Stanko se je samo smehljaj, kar je profesorja še bolj razkačilo. A Stanko se je smehljaj le v zadregi in bilo mu je, kakor da pada v temno brezno. Molčal je, zakaj svojega najboljšega, oboževanega prijatelja ni hotel izdati. Prijatelja, ki je pojedel šest žemelj v desetih minutah!

Profesorju se je videla vsa reč prav čudna, a ker Stanko ni hotel povedati, kje ima zvezek, mu je naložil strogo kazen. Ko je bila ura končana, se je dvignil v razredu velik vik in krik. Vsi dečki so se zgražali nad Vrhovčevim Pepinom in sočutno stiskali Stanku roke. Vrhovec je izročil Stanku zvezek in mu svetoval:

»Teci hitro za profesorjem in mu reci, da si pravkar našel zvezek!«

Stanko ga je pogledal in bilo mu je, kakor da ga vidi prvič v svojem življenju. Ogorčeno je odvrnil:

»Lagal ne bom in... s teboj sem končal za vedno!«

Sedel je na svoj prostor in dečki so v gručah stali okoli njega... samo majhni, blede Matušek je stal sam v enem kotu. Njegove drobne mežikajoče mišje oči so bile uprte v Stanka. Matušek je že od začetka šolskega leta z velikim zanimanjem opazoval prijateljstvo med Gabronovim Stankom in Vrhovčevim Pepinom. Gabrunov Stanko mu je bil zelo všeč, posebno še zato, ker je znal tako hitro govoriti, med tem ko je on močno jecljal. Neštetokrat si je bil zaželel Gabrunovega prijateljstva, a kaj, ko se niti od daleč po zunanosti ni mogel meriti z Vrhovčevim Pepinom, ki je bil močan kmečki fant.

Vedno je čakal, da se kdaj ponudi kaka prilika, da bi lahko izkazal Ga-

brunu kako uslugo. No, ta prilika je bila zdaj prišla.

Ko je profesor Mahnič po končanem pouku zapustil zavod, je začel poleg sebe tresoč se glas: »Gospod profesor, gospod profesor!« Obrnil se je. Za njim je stal mali Matušek iz I. razreda in v zadregi vrtel čepico v roki.

»Pro... pro... prosim, ali bi smel g... g... govoriti z vami?« Razburjenje mu je pomagalo, da je še precej hitro izgovoril ta stavek.

»Kaj hočeš?«

»Pro... pro... prosim Ga... ga... gabrun je imel...« in z muko je povedal ves potek zadeve. »Ga... ga... gabrun se mi tako smi... smi... smili, ker je ta... ta... tako pošten. Toda vi me ne smete iz... iz... izdati, sicer me bo ves razred pre... pre... pretepel!«

Profesor (hmeljski drog je spadal, hvala Bogu, med dobričtine) je malo pomislil in kmalu je našel izhod, da je v razredu vse pojasnil, ne da bi bil izdal Matuška. Saj Stanko je bil v šoli vedno priden. Odslej so gledali Vrhovčevemu Pepinu dobro na prste. Nu, njegove računske naloge so postale na mah zelo slabe.

Med Matuškom in Gabrunom pa se je razvilo prijateljstvo, ki še danes traja. Spoštovala sta drug drugega zaradi značaja in postala sta vrla moža.

Lisjak, sraka in vrana

(Finska pravljica)

Nekoč se je klatil lisjak po gozdu in si iskal kosilo. Njuhal je in prisluškoval in gledal levo in desno, gori in dole. Slednjič je iztaknil sračje gnezdo. A bilo je visoko, visoko, prav v vrhu sta-

rega bora. Lisjak je šel trikrat okoli bora in si ga je ogledal od vseh strani. Nato je pokimal, kakor star gozdar, ki se spozna v takih stvareh.

»Kaj pa oprezuješ tod okoli?« ga je barala mati sraka v vrhu drevesa. »Deblo posekam«, je kratko odvrnil lisjak. »Čemu ti bo?« je vprašala sraka. »Za smučil« se je odrezal lisjak. »Ali morajo biti prav iz tega debila? je zakrbelo srako. »To drevo je najbolj pripravno za to,« je vztrajal lisjak. »Toda tu gori je vendar moje gnezdo z mladiči!« je zajokala sraka. »Hm!« je zinih lisjak in nato dejal: »Če mi daš enega izmed svojih mladičev si izberem drugo drevo.«

Sraka je bila tako preplašena, da mu je res vrgla enega izmed mladičev. In skoro, da je bila še vesela, da je ušla tako poceni strašni nesreči.

Naslednji dan je prišel zopet lisjak pod njeno drevo in ga meril od vrha do tal.

»Kaj naj to zopet pomeni?« je zaklicala mati sraka in srce ji je zastalo. »Vzel si bom vendarle to deblo!« je odvrnil lisjak. — »Saj je dovolj drugih borov v gozdu!« je ugovarjala sraka. »Da, a tako lepo raščen, kakor ta ni nobeden!« je poškilil lisjak k sraki navzgor in se obliznil. Hočeš, nočeš, morala mu je vreči še drugega mladiča. Lisjak pa ga je zgrabil in odnesel.

Kmalu nato je prišla k sraki vrana v obiske. Toda komaj je sedla na drevo in pogledala v gnezdo je zaklicala: »Jojmene, kje je dvoje tvojih mladičev?« — »Lisjak mi jih je vzel!« je žalostno odvrnila mati sraka. — »Kaj mi ne poveš,« se je zavzela vrana. »Lisjak? — Ali je splezal na drevo?« »Ne, toda hotel ga je posekati in potem bi bil itak prišel do vseh mladičev,« je odvrnila sraka. »Preljuba nedolžnost!« se je zavzela vrana! »Ali je imel sekiro s seboj?« Ne! sekire res, da ni imel.« — »Nu, če se znova povrne, ga vprašaj, kje ima sekiro,« je svetovala vrana in odletela.

Tretji dan se je lisjak zopet vrnil, to-

da komaj je pričel s svojim ogledovanjem, že je pričela sraka vpiti, da je kar skozi ušesa šlo: »Kje imaš sekiro? Kje imaš sekiro?« — »Kdo te je spomnil na to?« je vprašal lisjak. »Vrana, vrana, vrana! je hitela sraka. »Saj mi ni tega treba trikrat povedati, ne bom zlepa pozabill!« je jezno dejal lisjak in izginil v grmovje.

Kmalu nato je prišel lisjak do kraja, kjer je bil gozd pogorel. Vlegel se je sredi goličave na hrbet, da ga je moglo opaziti vse, kar leti po zraku in je stegnil vse štiri od sebe. Zatisnil je še oči in pomolil jezik iz žrela, tako, da je vsakdo mislil, da je mrtev. Tudi vrana je mislila tako, ko je priletela mimo.

»Hopla, se je razveselila,« tudi ta se je enkrat opekela. »Nu, kaj ko bi pokusila njegov jeziček.« In spustila se je k lisjaku na tla in se ga hotela lotiti. Tedaj pa je bliskoma lisjakov jezik izginil in njegovo žrelo se je široko odprlo in vrana je okusila njegove zobe mesto jezika.

»Joj, ne zadavi me, ne zadavi me, lepo te prosim!« je kričala vrana, »to bi bila pregrozna smrt!« — »Kako pa naj te ubijem, če te ne zadavim? Kajti umreti moraš!« je zarenčal lisjak. — »Vrzi me v prepad, v prepad! Raje se desetkrat raztreščim ob skali, kakor, da me enkrat zadaviš. Izkaži mi to zadnjo milost!« je jadikovala vrana.

Lisjak se je usmilil njenih prošelj, stekel z njo do prepada in jo vrgel z visoke skale. Toda v zraku je vrana razprostrla svoje peroti in zletela. »Hahaha, hahaha, zgrabi me, kdor me moreš!« se je smejala z višave.

Lisjak pa je stal tam in gledal za njo tako neumno, tako zabito, da že ni bil več lisjaku podoben. »Pridi za mano! kadar bodo smučji gotove!« se je zarezala vrana iz daljave in izginila za vrhovi visokih dreves.

Cene Vojska:

Čuj, Bac in Mihec

Veliki bernardinec Čuj, bacek Bac in triletni Mihec so bili nerazdružljivi prijatelji. Kjerkoli je bil Čuj, tam sta bila tudi Bac in Mihec. Navadno pa so bili vsi trije lepo zbrani na tratici pred hišo. Bac se je pasel, Mihec ga je vlekel za kosmate uhlje ali skušal zlesti na njegov hrbet, Čuj pa je pazil, da se jima ni približal nihče razen domačih. Bac in Mihec sta imela sicer večkrat skomine, da bi jo pobrisala po beli poti v neznani svet, toda Čuj je bil brž za njima ter jih

prišel riniti z gobcem nazaj proti tratici pred hišo.

Trikrat na dan je prinesla Mihčeva mati za Čuja polento pomešano s pljučkami. Toda komaj se je odstranila, sta že odrinila Mihec in Bac psa; Mihec mu je kar porinil svojo levo ročico v gobec, da so prestrašeno kričali ljudje, ki so prihajali mimo, z desno pa je hitel tlačiti rumeno polento v svoja usteca, Bac pa mu

je pridno pomagal na drugi strani skleda. Čuj je potrpežljivo čakal, da se bosta tovariša najedla. Šele ko sta bila onadva sita, se je lotil ostanka in ga pospravil vase tako na čisto, da se je svetila skleda kakor umita.

Ob nedeljah so napravili Mihčevi starši navadno majhen izlet. Izleta so se seveda tudi udeležili naši trije prijatelji. Takrat je imel Čuj polno dela, kajti Mihec in Bac sta venomer uhajala s ceste in Čuj je moral poslušati karajoče vzklike Mihčevega očeta:

>No, kje pa imaš spet Mihca in Baca?<

Ubral jo je za njima, pocukal Baca za ušesa in ga zrinil spet na cesto. Z Mihcem pa ni šlo vedno tako lahko, kar na noben način ni hotel nazaj, vlekel je Čuja za velike kosmate uhlje, rinil mu v gobec svojo ročico ali celo glavico, dokler se ni Čuj naveličal ter ga kar lepo vzdignil za obleko in prinesel k očetu. Vsi so se smejali, še najbolj pa Mihec sam.

Toda nesreča nikdar ne počiva. Nekega dne se je zaletel Čuj v motociklista, ki ga je prestrašil s svojim ropotanjem. Prekucnil je motociklista, da se je ves opraskal po obrazu in rokah. Motociklist se je pritožil in nič ni pomagalo, prišel je konjederec, vzela Čuja in ga ustrelil.

Mihec in Bac nista mogla pogrešiti svojega tovariša, nič več ju ni veselilo, da bi se podila po tratici pred hišo. Venomer sta uhajala čez cesto na sosedne vrtove, dokler se ni Mihčeva mamica naveličala in odpeljala Baca k mesarju.

Mihec je ostal sam. In sedaj je velik

gospod. Vse polno ljudi je vedno okoli njega, vendar mu je sredi njih dolgčas in tuje. Bogve kolikokrat si zaželi družbe svojih zvestih prijateljev Čuja in Baca, ki jih že zdavnaj ni več na tem svetu, zakaj takih prijateljev ni našel med ljudmi nikdar več.

Skopuh

Na koncu vasi je stanoval star, imovit mož. Vsa okolica ga je poznala zaradi njegove skoposti in grabežljivosti. Ne daleč od njegove hiše je stala gostilna. Skopuh je hodil vsak dan v gostilno, a nikoli ni ničesar naročil. Kos kruha je prinesel s seboj in ga v gostilni počasi pejedel, potem je šel spet domov.

Ščasoma pa se je gostilničar naveličal skopega gosta in nekoč ga je vprašal:

>Sosed, zakaj prav za prav prihajaš k meni? Nikoli ničesar ne naročiš, nikoli ničesar ne piješ, z nikomur ne govoriš, samo meni naprtiš delo, ker moram za teboj brisati mizo in pometati tla.<

Skopuh se je užaljen dvignil s stola in odvrnil:

>Pri tebi diši po pečenki. Med tem, ko jem svoj suhi kruh, mi duh po pečenki prijetno ščegeta po nosu in domišljujem si, da jem pečenko. In ti mi niti tega ne privoščiš!<

S temi besedami je zapustil gostilno, toda drugi dan je spet prišel kakor običajno. Naposled je postalo gostilničarju vse to že preneumno. Ob koncu meseca mu je poslal račun s to vsebino:

>Za triletno vohanje moje pečenke mi dolguješ 100 dinarjev!<

Opoldne je prišel skopuh spet v gostilno. Stopil je k gostilničarju in mu dejal:

>Davi sem dobil tvoj račun. Takoj ti plačam tistih 100 dinarjev!<

Gostilničar ni hotel verjeti svojim ušesom. Tedaj pa je skopuh potegnil iz žepa bankovec za sto dinarjev in ga pomolil gostilničarju pod noč:

>Na, poduhaj ga! Dobro! Nu, še enkrat ga poduhaj! Tako sem tudi jaz duhal tvojo pečenko in ti mi je nisi dal in jaz ti tudi ne dam bankovca! Med tem ko je tako govoril, je spravil bankovec v žep, se hudobno nasmehnil in počasi odkorakal iz gostilne.

Kaj pa to pomeni?

Roka, vice, nosi, teko, vlada, strup, ena, zima, resje.

Čarobna steklenica

Vzamemo steklenico iz belega, tenkega stekla in jo napolnimo z vodo. Skozi zamašek, s katerim hočemo zapreti steklenico, potegnemo nit; na konec te niti privežemo majhno kroglico ali

gumb. Zdaj spustimo kroglico ali gumb v steklenico in jo dobro zamašimo. Čez zamašek in gornji konec niti polijemo raztopljenega voska, da je steklenica tako rekoč zapečatená. Zdaj vam damo nalogo, ki se vam bo na prvi mah z zdela od sile težka. Treba je namreč prerezati nit, ki je v steklenici, a tako, da steklenice niti ne odpreš, niti ne razbiješ.

Nu, videli boste, da to ni tako težko. Vzemite povečevalno steklo in ga držite na solncu tako, da bo podlo gorišče (žarišče) natanko na nit. Nekaj potrpljenja in mirnega držanja pa bo nit pregorela in gum oziroma kroglica bo padla na dno steklenice.

ŠALE ZA MALE

Mihec je šel z očetom v gozd na sprehod. Nenadoma obstane in vpraša očeta:

»Kakšne jagode so to?«

»To so črne jagode. Imenujemo jih tudi borovnice.«

»Ali, očka, poglej, saj so rdeče?«

»Da, zdaj so še rdeče, ker so še zelene. Ko bodo zrele, bodo pa črne.«

»Kaj delaš, Janezek?«

»Majdici pišem pismo.«

»Saj vendar ne znaš pisati?«

»To nič ne de. Saj Majdica tudi ne zna brati!«

Učitelj: »Pepček, povej mi šest divjih zveri, ki živijo v Afriki.«

Pepček ni dolgo premišljal.

»Štirje levji in dva tigra,« je odgovoril.

Ali veš

kateri jezik govori največ ljudi? Gotovo misliš: angleški. To pa ni res. Kitajski jezik govori 453 milijonov ljudi. Na drugem mestu je indski jezik, ki ga govori 230 milijonov ljudi. Angleško govori 163 milijonov ljudi, nemško 91 milijonov, rusko 70 milijonov, francosko 45 milijonov ljudi in italijansko 41 milijonov ljudi.

Križaljka „Tank“

Pomen besed.

Navpično: 1. premikajoča se vojaška trdnjava, 2. vprašanje, 3. os. edn. glagola »imeti«, 4. gora, ki meji Jugosla-

vijo, Avstrijo in Italijo (v Karavankah), 5. razjeda železo.

Vodoravno: 2. umetnik, 6. množina od »kamenc«, 7. žival, ki lovi miši.

Rešitev križaljke »Netopir«

Vodoravno: 2. seno, 5. poletje, 8. ločilo, 9. letina.

Navpično: 1. mlin, 2. sto, 3. ej! 4. ne, 5. pot, 6. oči, 7. Ela.

Rešitev zlogovnice

Vodoravno: so-ko, 3. ko-lo, 5. Da-ra, 6. mi-za, 7. Na-di-ža, 9. na, 10. Mo-ra-na, 12. ma-ti, 13. Me-ža, 15. Li-ka, 16. Ra-ba.

Navpično: 1. so-da, 2. Ko-ra-na, 3. Ko-mi-ža, 4. lo-za, 8. Di-na-ra, 10. mo-ti-ka, 11. na-me-ra, 12. ma-li, 14. ža-ba.

Rešitev šaljivih vprašanj

1. Sv. Gregor, ker še vedno »gre gorc.«

2. Z lasmi.

3. Pete.

4. Pečenega.

Rešitev črkovnice

Prag, doma.

Uganka

Kolikokrat zalaja pes v eni uri?